

JA ZDIEC

Print nástenky o súčasnom výtvarnom dianí

> ročník II. > číslo 4/2010 > september - október - november > € 0,50

Sabina Jankovičová

František Drtikol a Holé baby

Náhodne došlo k situácii, kedy sú na pôde jednej inštitúcie otvorené dve výstavy, ktoré spolu na istej úrovni komunikujú. Na prvom poschodí bola predstavená menej známa časť tvorby Františka Drtikola. Významný český fotograf prvej polovice 20. storočia je známy predovšetkým svojimi fotografiami aktov. Trochu vyššie v Esterházyho paláci bola otvorená výstava Holé baby, pokus o nové čítanie tradičného žánru – aktu. SNG jej prostredníctvom ukazuje nový "necenzurovaný" prístup k horúcim témam, teda feminizmu.

"Kontroverzná" výstava vyvolala diskusie, ale skôr na úrovni bežných rozprav, v tlači sa novinári obmedzili na reprodukovanie tiež predložených v tlačových materiáloch. V internetovej diskusii zase diváci riešili otázku – to by som namaloval aj ja, prípadne moje 5-ročné dečko – feminizmus neriešili vôbec. V rámci diskusií o aktuálnych výstavách, došlo k istému pokusu vysloviť k výstave polemické poznámky. Zuzana Bartošová sa vo svojom diskusnom príspevku na pôde Galérie Cypriana Majernika diplomaticky a elegantne vyhla komentovaniu výstavy ako celku a obmedzila sa na vyjadrenie názoru na jej kunsthistorickú časť, ale ani jej pokus prístup k výstave z odborného hľadiska nebol akceptovaný. Bartošová mala isté výhrady k výberu diel, lenže podľa prítomných autoriek (Petra Hanáková prítomná nebola) výstava funguje ako celok a nie je možné oddeliť komentár od obrazov. Podľa Evy Filovej je výstava spojením „výtvarného umenia a literatúry, čo si doteraz nikto nevnímal...“ Obrazy boli vybrané k príbehom, ktoré chceli autorky prerozprávať. Bartošová upozornila, že nie je akt ako akt (štúdia, fantázia, spoločenská kritika atď.), ale autorky výstavy tieto detaily nezaujímali, pretože oni pristupovali k obrazom nezáťažene poznaním výtvarného umenia a čisto len z feministických pozícií. „Feministicky je možné čítať všetko, aj túto stoličku“, vysvetlila Jana Cviková. To je pravda. Všetko je možné čítať z vybraného hľadiska. Napríklad v 50. rokoch (a neskôr už menej okato vulgárne) boli všetky výtvarné diela preosievane cez sito nedefinovaného kánonu serey. Každý obraz bolo možné podrobiť povinnému čítaniu a nevhovujúce diela dostali nálepku ako buržoázne, dekadentné, meštiacke, subjektivistické, skrátka ideovo závadné. Napríklad Ľudovít Petráňsky Jozefovi Vachálikovi na jeho svetidlo ešte v 80. rokoch povedal, že „je buržoázne“.

Hanáková vysvetľuje koncepciu výstavy ako výstavu niekoľkých vrstiev. Prvá, podľa jej vlastných slov "slizká" rovina je samotná téma ženský akt maľovaný mužmi, druhou rovinou je nepopierateľný fakt, že ide o diela "majstrov" a treťou je feministická interpretácia videného fiktívnym dialógom baby a vnučky Jany Juráňovej a Jany Cvikovej a komiksové bubliny Evy Filovej. Hanáková ako hlavný problém ženského aktu vidí "neferovú distribúciu roli a pohľadov, ktoré implikuje: nahá žena a oblečený muž (umelec či divák), čumil verus očumovaná". (Nie je celkom isté, či tí muži v ateliéri boli vždy oblečení, to závisí prípad od prípadu a od dohody dvoch dospelých, za seba zodpovedajúcich ľudí. Problém s oblečenými divákmi bolo možné počas výstavy vyriešiť tým, že by bola premenená na nudistickú. To by asi klesla návštevnosť, ale prívlastok kontroverzný by bol na mieste.)

Eduard Manet v dvoch dielach cielenie využil efekt oblečeného diváka prichyteného pohľadom nahej ženy – Olympia a Raňajky a trvá vzbudili rozhorčenie práve pre tento detail – žena pozerá uprene a vôbec nie je v rozpakoch. Publikum bolo pobúrené, že je tak drzá! Navyše sa vymykala vtedajšiemu kánonu krásy – príliš biela a hranatá. (Olympia bola v Salóne vystavená zároveň s ľubým gyčovým aktom od Cabanela, znázorňujúcim nahú Venušu na vlách, s polozakrytú tvárou a privitymi očami. Týmto výjavom nebol pohoršený nikto a obraz si kúpil samotný panovník.)

Pohľad do výstavy Holé baby: Necenzurované akty moderných majstrov, foto: SNG Bratislava

Manet zámerne pracuje s realitou a vedome buduje kontrast nahá žena a oblečení diváci s cieľom kriticky súdobej meštiackej poryteckej morálky. Toto sa však nedeje v aktov vystavených na výstave Holé baby s výnimkou Jasuchovo obrazu, ktorý je podobne kriticky ladený. Mnoho vystavených aktov naopak spadá do kategórie intímnych výjavov, kedy sa divák má možnosť s aktom stotožniť, zdieľať uzavretú chvíľku intimity. Žena nie je znázornená ako objekt pohľadov, naopak je znázornená sama, akoby tam nikto ďalší nebol. Týmto efektom je divák vtažený do obrazu a pokiaľ má schopnosť vnímania, sám sa môže stať tou ženou (a je jedno či je muž či žena). Majstrom podobných výjavov bol Degas, ktorý tému žena pri toalete pokladal za nanajvýš vážnu a plnohodnotnú, absolútne realistickú a preto

hodnú pozornosti. Iné akty celkom prirodzene v sebe nesú erotický náboj. Preto muži radi maľovali nahé ženy, kým ešte bolo umenie viazané na zobrazovanie, je úplne jasné. Celkom jednoducho – každý venuje pozornosť tomu, čo ho zaujíma. Ladislav Meďňanský žiadne ženy nemaľoval. Je absurdné, že tento základný rozmer je na výstave marginalizovaný a škandalizovaný (moralizovaný). Sexualita mužov je postavená na vizuálnom vnímaní, to je fakt, ktorý nezmení žiadna filozofia. Mimochodom, aj ženy sa radšej pozerajú na akty žien, pretože aj oni pokladajú ženské telo za pekné (ale nič im nehovorí erotické fotky či porno, pretože ich sexualita nestojí na vizuálnom, ale iných podnetoch. Stačí im aj "sexy mozek" ako sa vyjadrila žena českého politika Paroubka). (Pokračovanie na str. 8)

September

Prvá spoločná výstava: Pavlína Fichta Čierna / Anton Čierny

Richard Gregor > str. 3

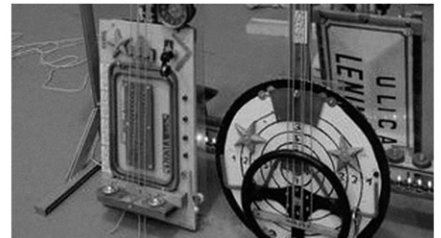
Október

Vážená pani vidiecka kurátorka Gabriela Garlatyová, ...

Gabriel Hošovský > str. 5

November

Nemorálka v službách morálky

Ivana Komanická > str. 6

Obsah

Sabina Jankovičová: František Drtikol a Holé baby > str. 1, 8
Lenka Kukurová: Biennale Berlin 06 > str. 2
Gabriela Kisová: Tri výstavy mladého umenia alebo o zákrutách inštalovania > str. 2
Omar Mirza: Všetci nosíme masky. Recenzia po dvadsiatich rokoch. > str. 2
Richard Gregor: Prvá spoločná výstava: P. F. Čierna / A. Čierny > str. 3
Andrea Euringer-Bátarová: Vstup na výstavu zakázaný! > str. 3
Sabina Jankovičová: Niekoľko postrehov z praxe > str. 4
Omar Mirza: Tretie biennale šialených kurátorov v malom veľkom meste > str. 4

Richard Gregor: Variant kontextuálneho zaradenia tvorby J. Filu (1921-2007) > str. 4
Eva Kapsová: Všetko, čo práve teraz myslíte, je umenie > str. 5
Lenka Kukurová: Škandál po košičky > str. 5
Gabriel Hošovský: Vážená pani vidiecka kurátorka G. Garlatyová, ... > str. 5
Sabina Jankovičová: Jamie Džozpovej > str. 5
Peter Kálmus: Holi chlapi > str. 6
Ivana Komanická: Nemorálka v službách morálky > str. 6
Lenka Kukurová: Nam June Paik > str. 7

Eva Kapsová: Dvakrát dve kauzy k jednej téme > str. 7
Gabriel Hošovský: Hovná ho v nás hania zas > str. 7
Juraj Čarný: Ahoj Gabo > str. 7
Gabriel Hošovský: Ahojte kamoši > str. 7
Richard Gregor: Dvať otázk > str. 8
Ján Triška: Desiata otázka > str. 8

